

26. 11. 2001

ID: 15438

Subjektivní stránka trestného činu podle § 147 tr.zák.

Pro posouzení subjektivní stránky trestného činu podle § 147 tr. zák. je nutno věnovat patřičnou pozornost také případným dalším aktivitám pachatelů trestných činů a plnění si zákonných povinností také z těchto dalších činností.

Pro posouzení subjektivní stránky trestného činu podle § 147 tr. zák. je nutno věnovat patřičnou pozornost také případným dalším aktivitám pachatelů trestných činů a plnění si zákonných povinností také z těchto dalších činností.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.9.2001, sp.zn. 7 Tz 228/2001)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci stížnosti pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného Ing. Z. K., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 10. 2000, č. j. 6 To 269/2000-110 tak, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 19. 10. 2000, č. j. 6 To 269/2000-110, byl porušen zákon v ustanovení § 256 tr. ř. a v řízení, které jeho vydání předcházelo, v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. v neprospěch obviněného Ing. Z. K. Nejvyšší soud České republiky toto usnesení a rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 7. 9. 2000, sp. zn. 3 T 25/2000, zrušil, jako i také všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení a rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a státnímu zástupci Okresního státního zastupitelství v Třebíči přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Třebíči ze dne 7. 9. 2000, sp. zn. 3 T 25/2000, byl obviněný Ing. Z. K. uznán vinným trestným činem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1, odst. 2 tr. zák., kterého se dopustil tím, že „a) jako jednatel firmy M., s. r. o., T., od ledna 1998 do října 1998 včetně, neodváděl za zaměstnance této firmy sražené zálohy na dani z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků Českému státu zastoupenému Finančním úřadem v Třebíči v celkové výši 792.148,- Kč, b) jako jednatel společnosti M. spol. s r.o., v období od ledna 1998 do 27. 11. 1998 neplnil svou zákonnou povinnost a neodváděl pojistné na sociální zabezpečení za své zaměstnance, čímž mu vznikl na tomto pojistném dluh ve výši 657.896,- Kč a současně neodváděl za své zaměstnance pojistné na zdravotní pojištění a takto mu na zdravotním pojištění vznikl dluh 270.735,- Kč“. Obviněnému byl okresním soudem uložen podle § 147 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, když výkon tohoto trestu byl obviněnému podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků.

Proti citovanému rozsudku podal obviněný ve lhůtě stanovené zákonem odvolání, které Krajský soud v Brně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Ministr spravedlnosti České republiky podal ve prospěch obviněného Ing. Z. K. stížnost pro porušení zákona proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19.10.2000, sp. zn. 6 To 269/2000. V tomto svém mimořádném opravném prostředku poukázal ministr spravedlnosti na to, že soudy obou stupňů se neřídily ustanoveními trestního zákona a trestního řádu, neboť pro naplnění zákonných znaků trestného činu podle § 147 tr. zák. je nezbytné mimo jiné prokazovat, že obviněný potřebné finanční částky měl k dispozici, tj. že měl peníze pro své zaměstnance na výplaty jejich hrubých mezd, z těchto hrubých mezd srazil příslušné částky odpovídající povinným platbám, avšak neodvedl je a použil je k jiným účelům. Ministr spravedlnosti poukázal dále také na to, že při shora uvedeném trestném činu musí úmysl obviněného směřovat k tomu, že zákonnou povinnost odvést provedené srážky neuskuteční vůbec.

V podané stížnosti pro porušení zákona vyslovil ministr spravedlnosti dále své přesvědčení, že orgány činné v trestním řízení postupovaly v rozporu s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř., pokud na základě písemností dospěly k závěru o vině obviněného. Nedostatky skutkových zjištění je potřebné podle názoru stěžovatele spatřovat např. v tom, že v dokladech, které měly orgány činné v trestním řízení k dispozici schází legenda, která by vysvětlovala, jakou skutečnost má který doklad prokazovat, kterými orgány byl vystaven apod. V mnoha případech se podle názoru ministra spravedlnosti jedná o nepoužitelné kopie. Ministr spravedlnosti rovněž upozorňuje na skutečnost, že orgány činnými v trestním řízení nebylo již vůbec zkoumáno např. to, zda měl obviněný v kritickém období finanční prostředky na výplaty hrubých mezd pro své zaměstnance a zda z nich prováděl srážky na platby záloh na daně a další dávky.

Vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem navrhl ministr spravedlnosti v petitu stížnosti pro porušení zákona, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 19. 10. 2000, č. j. 6 To 269/2000-110, byl porušen zákon v ustanovení § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. a v řízení, které jeho vydání předcházelo v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. v neprospěch obviněného, dále aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. usnesení krajského soudu zrušil a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost všech výroků napadeného usnesení, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že zákon byl porušen.

K podané stížnosti pro porušení zákona je předně nutno uvést, že Nejvyšší soud podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumává správnost výroku napadeného rozhodnutí a řízení, které jeho vydání předcházelo. V případě, že je rozhodnutí věcně správné, není však dostatečně odůvodněno ve smyslu např. § 134 odst. 2 tr. ř. či § 125 tr. ř., není tento nedostatek důvodem pro vyslovení porušení zákona jak je mylně dovozováno v části odůvodnění podané stížnosti pro porušení zákona. Povinnost přezkoumat zákonnost a odůvodněnost (tedy ve smyslu § 125 tr. ř. či § 134 odst. 2 tr. ř.) všech výroků rozsudku, i správnost postupu řízení, které předcházelo vydání rozsudku, má odvolací soud stanovenou v § 254 odst. 1 tr. ř. Bylo tedy povinností Krajského soudu v Brně na základě odvolání podaného obviněným postupovat v souladu s výše uvedeným ustanovením. Odvolací soud sice konstatoval postup podle § 254 odst. 1 tr. ř., avšak dospěl k nesprávnému závěru, že odvolání obviněného je nedůvodné.

Nejvyšší soud musí poukázat na to, že trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Přísněji trestný je pak pachatel tohoto trestného činu, který získá shora uvedeným činem prospěch velkého rozsahu. Současně se zavedením tohoto ustanovení do trestního zákona bylo do trestního zákona začleněno také zvláštní ustanovení o účinné lítosti (§ 147a), podle kterého trestnost neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§ 147 tr. zák.) zaniká, jestliže pachatel svoji povinnost dodatečně splnil.

V souvislosti s postupem orgánů činných v trestním řízení v trestní věci obviněného je třeba uvést, že trestní stíhání proti Ing. Z. K. bylo pro trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti zahájeno sdělením obvinění dne 6. 9. 1999. Ve své výpovědi tehdy obviněný uvedl, že za období leden až říjen 1998 firma, jejímž byl jednatelem a jediným vlastníkem (M. s. r. o.), srážela zálohy na daň zaměstnancům a tyto neodvedla finančnímu úřadu. Ihned však ve výpovědi uvedl, že takto získané peníze použil pro chod firmy, resp. že se srážky na dani zaměstnancům vůbec neobjevily, neboť se vyplácely pouze holé mzdy. K této části trestné činnosti, která byla posléze vedena u Okresního soudu v Třebíči pod sp. zn. 3 T 192/99, nebyl vyslechnut žádný svědek a okresní soud se spokojil při čtení materiálů shromážděných orgány přípravného řízení s tím, že mu byly předloženy různé doklady, které nebyly ověřeny a nemají ani povahu originálů písemností. Na tuto skutečnost také zcela správně poukazuje podaná stížnost pro porušení zákona. Další sdělení obvinění převzal obviněný Ing. Z. K. dne 22. 12. 1999, kdy mu bylo sděleno obvinění pro skutek uvedený pod písm. b) rozsudku Okresního soudu v Třebíči ze dne 7. 9. 2000, sp. zn. 3 T 25/2000. Téhož dne (22. 12. 1999) bylo obviněnému rovněž sděleno obvinění pro trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák. Trestní stíhání pro tento skutek bylo usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Třebíči dne 8. 2. 2000 pod sp. zn. Zt 1895/2000 podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno.

V řízení před Okresním soudem v Třebíči došlo usnesením tohoto soudu ze dne 24. 2. 2000, sp. zn. 3 T 25/2000, ke spojení této věci s trestní věcí obviněného vedenou u téhož soudu pod sp. zn. 3 T 192/99. Jak přípravné řízení tak i Okresní soud v Třebíči nevěnovaly dostatečnou pozornost problematice trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociálního zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1, odst. 2 tr. zák., když přípravné řízení velkou část dokazování zaměřilo na skutek kvalifikovaný jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1 tr. zák., pro který bylo trestní stíhání později zastaveno. Také spis Okresního soudu v Třebíči sp. zn. 3 T 25/2000, obsahuje řadu písemností, které byly soudem použity jako důkazy, aniž by se jednalo o originály či ověřené kopie. V rámci dokazování při uplatněné obhajobě obviněného považoval okresní soud za nutné vyslechnout jako svědka P. P., který koupil firmu M., s. r. o., od obviněného. Za účelem výslechu tohoto svědka bylo následně třikrát hlavní líčení odročeno, z čehož lze dovodit, že okresní soud jeho výslech považoval za nutný, avšak následně, poté co se nepodařilo zajistit účast tohoto svědka, bylo od jeho výslechu upuštěno, aniž by se soud prvního stupně v rozsudku zmínil, jakou skutečnost měl tento svědek potvrdit či vyvrátit.

Ve vztahu k prováděnému dokazování k trestnému činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nestačí pouze zjistit a ověřit výši neodvedených finančních částek, ale je rovněž nezbytné zjišťovat a důkazy ověřovat důvody, které obviněného k takovému jednání vedly. V případě tohoto trestného činu bude zpravidla vyloučeno rozhodnout ve věci bez opatření účetních dokladů dokumentujících hospodaření plátce - obviněného v předmětném období. Dále je možno poukázat také na to, že v uvedené trestní věci

obviněného byl vyslechnut pouze obviněný a dále v přípravném řízení dvě svědkyně, jejichž výslech však byl zaměřen na skutek kvalifikovaný jako trestný čin zpronevěry. Přestože z povahy trestného činu, pro který byl obviněný odsouzen vyplývá, že pachatelem trestného činu podle § 147 tr. zák. je plátce uvedeného pojistného nebo uvedeného příspěvku, který nesplní svou zákonnou povinnost odvést tyto platby, nebylo již žádným důkazem zjišťováno, zda obviněný jako zaměstnavatel měl k dispozici potřebné finanční prostředky, tj. že příslušné částky ze mzdy svým zaměstnancům z jejich hrubých mezd skutečně srazil a v rozporu se zákonem je neodvedl oprávněným subjektům, ale použil je k jiným účelům. V tomto směru nebyl opatřen k zažalovanému a později odsouzenému skutku žádný důkaz, nebyl vyslechnut ani svědek, který by se vyjádřil k finanční situaci firmy obviněného, např. zaměstnanci, kteří by se vyjádřili k tomu, jak dostávali své výplaty, zda to bylo ve stanovených termínech, v jaké výši, dále také k tomu, co je jim známo o srážkách z hrubých mezd. Podrobně rovněž měla být vyslechnuta mzdová účetní či další pracovníci, kteří přišli do styku s účetnictvím firmy obviněného. V souvislosti s uvedenými skutky a v návaznosti na výsledky shora uvedených svědků bylo rovněž potřebné zvážit důvodnost přibrání znalce z oboru ekonomiky, odvětví účetnictví a daňového poradenství, resp. znalce se specializací na podnikatelské aktivity a tomuto položit odpovídající otázky zejména k finanční situaci obviněného, jeho tvrzení o tzv. druhotné platební neschopnosti, dostatku hotovosti a provádění zákonných odvodů z hrubých mezd apod. Nelze přehlédnout ani případné doplnění dokazování o dokumenty, které musel obviněný předkládat finančnímu úřadu, Okresní správě sociálního zabezpečení či Všeobecné zdravotní pojišťovně, které mohou směřovat k finanční situaci firmy obviněného. Tyto doklady mají svůj význam také v souvislosti s výší dluhů, které shora uvedené orgány obviněnému vyčíslily.

S ohledem na skutkovou podstatu trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. je třeba uvést, že pro zjištění úmyslu obviněného nesplnit zákonem mu stanovenou povinnost odvést tyto platby bude v případě uplatněné obhajoby obviněného, že platby nebylo možno odvádět vzhledem k jeho špatné finanční situaci vyvolané tzv. druhotnou platební neschopností, důležité právě objasnění jeho hospodářské situace z hlediska, zda bylo vůbec reálné, aby platby byly uskutečněny případně v jiném v úvahu připadajícím termínu. Vzhledem k častým případům tvrzení, že špatná finanční situace, případně druhotná platební neschopnost byla důvodem neodvedení zákonem předepsaných plateb je rovněž nutno k otázce subjektivní stránky tohoto trestného činu uvést, že v případě takových déle trvajících jednání bude naplnění subjektivní stránky zpravidla zřejmé právě z délky doby neplnění zákonných povinností sražené částky odvádět. Z výše uvedené skutečnosti tedy vyplývá, že pokud podnikatel zjistí, že není schopen zajistit pokrytí nákladů provozu podniku, platy zaměstnanců a odvod sražených částek, musí takové podnikání ukončit, tj. je povinen při vedení svého podniku přizpůsobit hospodaření tak, aby mohl dostát své povinnosti plynoucí mu z ustanovení § 147 tr. zák. Pro posouzení subjektivní stránky trestného činu podle § 147 tr. zák. je nutno věnovat patřičnou pozornost také případným dalším aktivitám pachatelů trestných činů a plnění si zákonných povinností také z těchto dalších činností.

Vzhledem k tomu, že trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je trestným činem úmyslným, musí úmysl pachatele tohoto trestného činu směřovat k tomu, že zákonnou povinnost odvést provedené srážky neuskuteční vůbec, nepostačuje pouze zjištění, že je neodvedl v době, kdy je odvést měl. „Přitom s ohledem na ustanovení § 4 písm. b) tr. zák. postačí závěr, že pachatel věděl, že v důsledku jeho jednání záležitím v neodvedení sražené částky ze mzdy zaměstnanců v termínu, ve kterém k němu mělo dojít, a jejich použitím na jiné účely, může způsobit, že tato částka nebude oprávněným příjemcům odvedena vůbec, a pro případ, že se tak stane, byl s tím srozuměn (usnesení NS ČR sp. zn. 3 Tz 155/2001)“.

Vzhledem ke všem shora uvedeným skutečnostem, kdy krajský soud nedostal své přezkumné povinnosti a důvodně podané odvolání obviněného jako nedůvodné zamítl, musel Nejvyšší soud vyslovit porušení zákona usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 19. 10. 2000, sp. zn. 6 To 269/2000, v ustanovení § 256 tr. ř. Porušení zákona bylo také shledáno v řízení, které vydání tohoto usnesení předcházelo a podrobně bylo rozvedeno výše. Orgány trestního řízení nebylo postupováno v souladu s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř., které jim ukládá povinnost postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí, přičemž důkazy hodnotí podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Těmito základními zásadami trestního řízení se orgány činné v trestním řízení neřídily, a proto bylo nutno vyslovit porušení zákona v těchto ustanoveních. Vzhledem k tomu, že nebyly opatřeny důkazy ve smyslu výše naznačeném a stávající důkazy byly hodnoceny pouze v neprospěch obviněného, bylo nutno vyslovit, že k porušení zákona došlo jak usnesením Krajského soudu v Brně, tak i v řízení, které jeho vydání předcházelo v neprospěch obviněného. Nejvyšší soud dále podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Brně zrušil, stejně jako rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 7. 9. 2000, sp. zn. 3 T 25/2000, a všechna další rozhodnutí na tato rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Je nesporné, že nedostatky přípravného řízení měly být patrné již okresnímu soudu a následně také soudu odvolacímu. Na tyto nedostatky měl upozornit po náležitém prostudování věci již Okresní soud v Třebíči a postupovat podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., příp. odvolací soud, který pochybení okresního soudu měl napravit, tj. zrušit rozhodnutí soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. a dále postupovat podle § 260 tr. ř. Vzhledem k podstatným vadám v přípravném řízení a nedostatečně zjištěnému skutkovému stavu ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř., kdy dokazování bude nutno obsáhle doplnit mj. také o důkazy shora uvedené, bylo nutno věc vrátit do stadia přípravného řízení, tj. státnímu zástupci, aby ji tento v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)